

Kacprzycki, Franciszek

Działalność administracyjno-prawna biskupa płockiego Bogdana Sikorskiego (1964-1978; zarys)

Studia Płockie 7, 29-39

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Franciszek Kacprzycki

DZIAŁALNOŚĆ ADMINISTRACYJNO-PRAWNA BISKUPA PŁOCKIEGO BOGDANA SIKORSKIEGO (1964—1978; ZARYS)

Treść: Wstęp. 1. Wizytacje pasterskie. 2. Rady i Komisje Diecezjalne. 3. Podział diecezji na dekanaty i parafie. 4. Organizacja pracy w dekanatach i parafiach.

WSTĘP

Dnia 21 stycznia 1979 r. mija piętnasta rocznica prekonizacji ks. dra Bogdana Sikorskiego na Biskupa Płockiego. Stąd też celem niniejszego artykułu jest ukazanie działalności Biskupa Sikorskiego za ten okres. Niektóre dziedziny nie będą tu uwzględnione, ponieważ zostały opracowane w oddzielnych artykułach. Inne zaś zostaną potraktowane skrótowo, w zarysie, ponieważ szczegółowe opracowanie tego tematu przekraczałoby ramy niniejszego artykułu. Na początku warto zaznaczyć, iż rządy Biskupa Sikorskiego Diecezją Płocką przypadają na wyjątkowe lata. Szczególny charakter tego okresu pochodzi z nowego ducha w Kościele, który związany jest z osobą Papieża Jana XXIII i uchwałami Soboru Watykańskiego II. Od 1963 r. pracami Soboru i jego realizacją kieruje Papież Paweł VI. W ostatnich kilkunastu latach Kościół ciągle akcentował dostosowanie swojej działalności do potrzeb współczesnego świata. To uwspółcześnienie Kościoła wypływa z nakazu Chrystusa dotyczącego głoszenia Ewangelii wszystkim narodom, a więc także narodom współczesnego świata i w sposób dostosowany do obecnych warunków życia. Jednak to dostosowanie misji Kościoła do współczesności nie powinno przeoczyć dobra depozytu wiary ani go pomniejszyć. A zatem Kościół w świecie współczesnym musiał zająć bardzo wyważoną postawę, unikając pozycji ekstremalnych i jednostronnych. Ma to swoje odbicie również w działalności Biskupa Bogdana Sikorskiego.

Podstawowymi źródłami niniejszego opracowania są Miesięczniki Pasterskie Płockie i Okólniki Kurii Diecezjalnej Płockiej. Te ostatnie zaczęły ukazywać się w 1965 r. Na początku pierwszego numeru umieszczony jest dekret Biskupa Sikorskiego z datą 25 marca 1965 r. następującej treści: „Administracji Diecezjalnej czasów dzisiejszych trzeba sprężystego, sprawnego i szybkiego przekazywania dekretów, zarządzeń, dyrektyw i zaleceń Władzy

Duchownej. Potrzeb teje administracji nie jest w stanie zaspokoić w całej pełni Miesięcznik Pasterski Płocki. Dlatego zarządzam wydawanie Okólnika przez moją Kurię Diecezjalną. Redaktorem Naczelnym Okólnika będzie Wikariusz Generalny, technicznym — Kanclerz Kurii. Okólnik będą otrzymywali Proboszczowie, których zobowiązuję do udostępnienia tego dokumentu każdorazowo wszystkim Kapłanom zamieszkałym w danej parafii i przechowywania go w archiwum parafialnym”.¹

1. WIZYTACJE PASTERSKIE

Dnia 30 marca 1965 r. Biskup Płocki Bogdan Sikorski ustalił przebieg wizytacji pasterskiej. Przebieg wizytacji jednodniowej przedstawia się następująco: ingres o godz. 17.00, przemówienie Biskupa Wizytatora, modlitwy przed głównym ołtarzem za zmarłych, bierzmowanie, egzamin dzieci ze znajomości prawd religijnych, spotkanie z młodzieżą, chórem kościelnym i ministrantami. W dniu następnym o godz. 7.00 cicha Msza św. Biskupa Wizytatora dla dzieci i młodzieży, następnie krótki egzamin. O godz. 10.00 lub 11.00 suma z kazaniem miejscowego proboszcza, w czasie której Wizytator spowiada, a po skończeniu liturgii wygłasza przemówienie pożegnalne zawierające podsumowanie wizytacji. W chwilach wolnych odbywa się wizytacja biura parafialnego, kościołów, kaplic, cmentarza, budynków kościelnych, pracowników parafialnych i wszystkich punktów katechetycznych. Program wizytacji dwudniowej ustala Biskup Wizytator z zainteresowanym proboszczem.² Należy dodać, że ten ramowy program wizytacji pasterskiej został ułożony dla całej diecezji. Dlatego też w praktyce możliwe są i faktycznie bywają pewne modyfikacje podyktowane miejscowymi warunkami.

Nieco później, dnia 1 marca 1967 r. został dokładnie określony przedmiot wizytacji pasterskiej, który obejmuje następujące sprawy: kościół parafialny i inne kościoły, kaplice, budynki parafialne niesakralne, cmentarz przykościelny i grzebalny, kancelarię parafialną, wszystkie punkty katechetyczne, domy zakonne, mieszkanie organisty i kościelnego, chór, ministrantów, katechizację dzieci oraz młodzieży szkolnej i pozaszkolnej, całość zagadnień duszpasterskich, administracyjnych, liturgicznych, prawnych, finansowych i tych, które dotyczą odnowy soborowej. Poza tym Biskup Wizytator ma przeprowadzić indywidualne rozmowy z każdym kapłanem mieszkającym na terenie wizytowanej parafii, katechetami i katechetkami oraz organistą i kościelnym. Osobną troską mają być otoczone zwłaszcza kościoły zabytkowe. Przed wizytacją pasterską mają je zwizytować członkowie Diecezjalnej Komisji Artystycznej i przedłożyć relacje Biskupom Wizytatorom.

Dawniej Biskupi Wizytatorzy w Diecezji Płockiej odwiedzali poszczególne parafie według kolejności w poszczególnych dekanatach. Od 1967 r. Biskup Ordynariusz wprowadził inny sposób, a mianowicie wizytacje mają być przeprowadzane zasadniczo nie jednym i nieprzerwanym ciągiem, lecz przez

¹ Okólnik Kurii Diecezjalnej Płockiej (skrót: Okólnik Kurii) 1/65, s. 72.

² Okólnik Kurii 1/65, s. 1—2.

cały rok, w odrębnych terminach nie następujących po sobie bezpośrednio.³ W przeszłości tamten sposób był bardziej odpowiedni, a nawet konieczny, ze względu na środki komunikacji. Biskupi dojeżdżali do parafii bryczką lub wozem konnym. Obecnie samochody ułatwiają dojazdy. Natomiast przerwy między wizytacjami umożliwiają Biskupom wypełnianie innych, często terminowych, obowiązków pasterskich. W praktyce wizytacje rzadko odbywają się w trudnych porach roku, np. w zimie. Podobnie w czasie wakacji letnich Biskupi zasadniczo nie wyjeżdżają na wizytacje. W zmienionych warunkach życia jest to celowe. Dzieci i młodzież wyjeżdżają na wczasy. Podobnie duża część ludności miasta biskupiego Płocka i innych nawet mniejszych miast, a nawet coraz większy procent ludności wiejskiej, która poza tym jest bardzo zajęta pracami zniwnymi. W takiej sytuacji wizytacja biskupia większe skutki duszpasterskie osiąga w okresach poza wakacjami letnimi.

Biskup Ordynariusz wprowadził też zmianę odnośnie do łączenia bierzmowania z wizytacją. W dawnych latach sakramentu bierzmowania udzielano zwykle co pięć lat w czasie wizytacji, co było konieczne ze względu na ówczesne środki lokomocji. Taka praktyka w zasadzie zaspokajała potrzeby wiernych. Obecnie sytuacja się zmieniła. Przede wszystkim obserwujemy nie spotykaną dotąd migrację ludności. Dlatego dzieci szkół podstawowych powinny przyjąć sakrament bierzmowania w ostatnich klasach. Później tracą one więź ze swoją parafią i zachodziłoby poważne niebezpieczeństwo, że poszłyby w świat bez tego sakramentu. Nadto należy odnotować fakt, że bierzmowanie jest sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej i dlatego zgodnie z obecną praktyką duszpasterską nie należy go udzielać dzieciom zbyt małym, nie mającym odpowiedniego zrozumienia. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski oddzielił bierzmowanie od wizytacji, przynajmniej w parafiach dużych i średnich, w których bierzmowanie udzielane jest w odrębnych terminach.⁴ Jednak to oddzielenie bierzmowania od wizytacji nie jest absolutne i faktycznie dość często w czasie wizytacji Biskupi udzielają tego sakramentu. Wtedy jednak wizytacja trwa dwa dni i bierzmowanie odbywa się w drugim dniu w czasie Mszy św. wieczorowej wewnątrz kościoła, a nie, jak to przedtem dość często bywało, na placu przykościelnym. W takim wypadku nie ma potrzeby odprawiać rano Mszy św. dla dzieci i młodzieży ani sumy. Pożyteczne wydaje się również rozporządzenie Biskupa Bogdana Sikorskiego, że liczba osób bierzmowanych w czasie wizytacji nie powinna być większa niż czterysta.⁵ Przy większej liczbie osób nabożeństwo się zbyt przedłuża, dzieci się męczą i nudzą, a wtedy nie są w stanie należycie przeżyć tak ważnej chwili. Jeżeli parafia jest większa, bierzmowanie jest udzielane częściej, nawet co roku.

Sprawy dotyczące wizytacji w całym dekanacie omawia z Biskupem Wizytatorem Ksiądz Dziekan na początku roku. Wtedy ustala się terminy wizytacji dla poszczególnych parafii. Sprawy szczegółowe dotyczące wizytacji w parafiach i ośrodkach duszpasterskich omawiają z Biskupem Wizytatorem miesiąc przed wizytacją Księża Proboszczowie lub Kapłani zarządzający wyżej wymienionymi ośrodkami.⁶

³ Okólnik Kurii 3/67, s. 30—31.

⁴ Okólnik Kurii 3/67, s. 30—31.

⁵ Okólnik Kurii 3/67, s. 31.

⁶ Okólnik Kurii 3/67, s. 31.

Na początku każdego roku lub pod koniec roku poprzedniego Biskup Ordynariusz lub Kuria Diecezjalna podaje szczegółowy kalendarz wizytacji dla poszczególnych Biskupów Wizytatorów. Terminarze te są publikowane w Okólniku Kurii Diecezjalnej Płockiej.⁷

Księża Dziekani mają obowiązek przygotować parafie swych dekanatów do wizytacji biskupiej. Mają w poszczególnych parafiach zwizytować wcześniej i szczegółowo biuro parafialne, archiwum, księgi metrykalne, zwracając uwagę na dokonywanie przez księży adnotacji „*Ne temere*”, obowiązujących sub gravi. W czasie wizytacji kanonicznej Biskupi Wizytatorzy będą sprawdzali również księgi intencji mszalnych celem zorientowania się, czy księży stypendia z Mszy św. binowanych i trynowanych obracają na cele ogólnokościelne i ogólnodiecezjalne. To samo powinni czynić Księża Dziekani w czasie wizytacji dziekańskich.^{8, 9}

Oprócz wizytacji kanonicznych Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski przewiduje także inne wizyty Biskupów w parafiach. W związku z tym dnia 1 marca 1967 r. wydał polecenie, aby duszpasterze do takich wizyt przygotowywali parafie tak pod względem duchowym, jak również organizacyjnym. Każdą zapowiedzianą wizytę Biskupa w parafii winna poprzedzić generalna spowiedź parafian z pomocą księży kondekanalnych. Podczas Mszy św. celebrowanej przez Biskupa kapłani mają zajmować miejsca w konfesjonalach, wyjąwszy księży asystujących.

2. RADY I KOMISJE DIECEZJALNE

W okresie posoborowym coraz bardziej rozszerza się duch pracy kolegalnej. Głową Kościoła Powszechnego pozostaje jak zawsze Papież jako następca św. Piotra. Kolegium Biskupów zajmujące miejsce Kolegium Apostołów z każdym rokiem ma większe znaczenie. Podobnie w pracy na terenie diecezji pojawiają się nowe rady i komisje, które — nie będąc kolegiami w znaczeniu ścisłym — służą Biskupowi pomocą dla dobra całego Kościoła lokalnego.

W Diecezji Płockiej powstała Rada Kapłańska, powołana dekretem Biskupa Ordynariusza z dnia 17 grudnia 1972 r. Członkowie tej Rady dzielą się na trzy grupy: 1. członkowie z urzędu, 2. członkowie z wyboru zatwierdzeni przez Biskupa, 3. członkowie z nominacji Biskupa. Z urzędu do Rady należą następujące osoby: Biskup Pomocniczy dr Jan Wosiński, Wikariusz Generalny; ks. prałat dr Zdzisław Piechna, Wikariusz Generalny; ks. prałat dr Władysław Lis, Oficjał (obecnie Wikariusz Generalny); ks. prałat dr Marceli Molski, rektor Wyższego Seminarium Duchownego; ks. prałat mgr Józef Góralski, dyrektor Niższego Seminarium Duchownego; ks. kan. mgr Józef Sliwka, Kanclerz; ks. prałat mgr Seweryn Wyczałkowski, dziekan płocki; razem 7 członków. Członkowie z wyboru zatwierdzeni przez Biskupa: a) z zespołu kurialnego: ks. kan. mgr Wacław Gapiński, dyrektor Wydziału Dusz-

⁷ Okólnik Kurii 1/65, s. 8—10; 3/67, s. 35—37; 10/68, s. 66—67; 6/70, s. 41—43; 1/71, s. 1; 5/71, s. 37—38 itd.

⁸ Okólnik Kurii 7/70, s. 60—61.

⁹ Okólnik Kurii 3/67, s. 34.

pasterskiego; ks. dr Franciszek Kacprzycki, notariusz Sądu; b) z zespołu seminaryjnego: ks. kan. dr Zdzisław Konarzewski, wykładowca Wyższego i Niższego Seminarium Duchownego, obecny dyrektor Niższego Seminarium Duchownego; ks. dr hab. Wojciech Góralski, profesor Wyższego Seminarium Duchownego i docent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; z dekanatu rejonowego płockiego: ks. mgr Antoni Podleś, proboszcz; ks. Lucjan Rawa, prefekt i wikariusz; z dekanatu rejonowego ciechanowskiego: ks. Stanisław Jakubiak, wicedziekan i proboszcz; ks. Aleksander Malinowski, prefekt i wikariusz; z dekanatu rejonowego płońskiego: ks. Wacław Bernas, wicedziekan i proboszcz; ks. Ignacy Sikorski, katecheta i wikariusz; z dekanatu rejonowego pułtuskiego: ks. kan. Witold Sujkowski, proboszcz i dekanalny ojciec duchowny; ks. Stanisław Muzal, administrator parafii; z dekanatu rejonowego rypińskiego: ks. kan. Tadeusz Ptaśkiewicz, wicedziekan i proboszcz; ks. Piotr Urbański, prefekt i wikariusz; z dekanatu rejonowego sierpeckiego: ks. Jerzy Szczepanik, katecheta i wikariusz. Razem z wyboru 15 kapłanów. Członkowie z nominacji: ks. prałat Stefan Budczyński, dziekan i proboszcz; ks. Stanisław Godlewski, emeryt; ks. kan. Henryk Błażejowski, dziekan i proboszcz; ks. prałat dr Tadeusz Rutowski, wicerektor i profesor, a obecnie rektor Wyższego Seminarium Duchownego; ks. prałat Edward Czajkowski, proboszcz i dekanalny wizytator punktów katechetycznych; ks. Wiesław Wiśniewski, wicedziekan i proboszcz; ks. Kazimierz Jarzabek, proboszcz, salezjanin; ks. Ryszard Dybiński, prefekt i wikariusz. Razem z nominacji 8 członków. Ogólna liczba członków Rady Kapłańskiej wynosi 30 osób. Spośród członków Rady Kapłańskiej został wyłoniony Sekretariat w następującym składzie: ks. kan. mgr Józef Sliwka, ks. kan. mgr Wacław Gapiński i ks. Ryszard Dybiński. Radę Kapłańską zwołuje Biskup Ordynariusz przeważnie raz do roku i w razie potrzeby, najczęściej razem z zespołem księży dziekanów.¹⁰

Dnia 29 lutego 1968 r. Biskup Ordynariusz dr Bogdan Sikorski wydał dekret powołujący Diecezjalną Radę Duszpasterską na okres trzech lat, opierając się na Dekrecie o pasterskich zadaniach Biskupów (p. 27), Dekrecie o posłudze i życiu kapłańskim (p. 7) oraz Motu proprio „Ecclesiae Sanctae” (nr 16) Soboru Watykańskiego II. Skład Rady przedstawia się następująco: J. E. Bp Ordynariusz dr Bogdan Sikorski — Przewodniczący; J. E. Bp dr Jan Wosiński, wikariusz generalny — Zastępca Przewodniczącego; ks. mgr Jerzy Skotnicki, profesor Seminarium — Sekretarz; ks. inf. dr Zdzisław Piechna, Wikariusz Generalny; ks. inf. mgr Anastazy Rutkowski, dziekan pułtuski; ks. prał. mgr Stanisław Tenderenda, dziekan ciechanowski; ks. prał. Szczepan Soszyński, proboszcz w Drobinie; ks. kan. mgr Seweryn Wyczalkowski, dziekan płocki; ks. kan. mgr Stanisław Kutniewski, Kierownik Wydziału Duszpasterskiego i proboszcz Parafii Katedralnej w Płocku; ks. dr Tadeusz Rutowski, profesor i wicerektor Seminarium Duchownego; ks. mgr Mirosław Pacuszkiewicz, profesor Seminarium Duchownego; ks. mgr Andrzej Rojewski, profesor Seminarium Duchownego; ks. Wizytator Wacław Gapiński, Kierownik Wydziału Katechetycznego; ks. prob. Wacław Szczepański, wicedziekan gostyniński; ks. Kazimierz Sniegocki, proboszcz w Krysku; ks. dyr. Jan Bienkowski, salezjanin, proboszcz par. św. Stanisława Kostki w Płocku; o. Benignus Sosnowski, kapucyn, gwardian klasztoru w Zakroczymiu; ks. Bronisław Sałkowski, wikariusz katedralny; mgr Janina Krajdocha, referent

¹⁰ Miesięcznik Pasterski Płocki (skrót: MPP) 5(1973), 186—187.

kuralny; mgr Eufemia Cichocka, profesor Seminarium Duchownego; s. Adriana Rudakowska, pasjonistka; s. Stefania Kowalczyk, słuźka NMP Niepokalanej. W sumie Rada liczy 22 członków spośród osób duchownych, zakonnych i świeckich.¹¹ W następnych latach Diecezjalna Rada Duszpasterska podlegała zmianom. Między innymi w Roczniku „Diecezja Płocka” z 1978 r. zostali do niej włączeni wszyscy diecezjalni referenci od poszczególnych działów duszpasterstwa specjalistycznego.¹² Działalność Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej w znacznym stopniu przyczynia się do usprawnienia pracy duszpasterskiej. Na wspólnych zebraniach pod przewodnictwem Biskupa Ordynariusza omawiane są dokonane prace oraz dyskutowane plany na przyszłość z poszczególnych działów duszpasterstwa specjalistycznego, reprezentowanych przez odnośnych referentów.

Dla przykładu warto podać, że dnia 29 lutego 1968 r. Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski powołał Diecezjalną Komisję Sztuki Kościelnej, Diecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej oraz Diecezjalną Komisję Liturgiczną.¹³

Wyjątkową rolę w każdej diecezji odgrywa kościół katedralny. Tu właśnie wśród wszystkich trosk o matkę kościołów należy odnotować powołanie Komisji do spraw Katedry. Miało ono miejsce 24 listopada 1966 r. Członkami tej Komisji są: Biskup Ordynariusz — przewodniczący, Prepozyt Kapituły Katedralnej, Prokurator tejże Kapituły, Proboszcz Parafii Katedralnej, który wykonuje zlecenia Komisji pod kierunkiem Prokuratora Kapituły, Dyrektor Muzeum Diecezjalnego. Do Komisji mogą wejść także inni członkowie drogą nominacji Biskupa Ordynariusza. Komisja będzie korzystała również z opinii rzeczoznawców, zapytywanych w poszczególnych wypadkach. Komisja zbiera się na wezwanie Biskupa Ordynariusza dla przedyskutowania i ustalenia pilnych potrzeb remontowych i konserwatorskich oraz wysłuchania sprawozdania z poczynionych prac składanego przez Prokuratora Katedry i Proboszcza Parafii Katedralnej.¹⁴

Ważnym aktem administracyjnym o charakterze pastoralnym było powołanie do życia Wydziału Katechetycznego Kurii dnia 29 lutego 1968 r. Skład osobowy Wydziału przedstawiał się następująco: kierownik — ks. Wacław Gapiński, diecezjalni wizytatorzy nauki religii — ks. Wacław Gapiński i ks. dr Władysław Celmerowski, pracownik biura i ośrodka metodycznego — mgr Janina Krajdocha, członkowie — ks. prał. Roman Fronczak, profesor Seminarium Duchownego; ks. prał. Szczepan Soszyński, proboszcz w Drobinie; ks. mgr Jerzy Skotnicki, profesor Seminarium Duchownego; ks. mgr Andrzej Rojewski, profesor Seminarium Duchownego; ks. Paweł Orłowski, proboszcz w Baranowie; ks. Tadeusz Goleniewski, proboszcz w Płocku-Trzepowie; ks. Józef Mikołajewski, proboszcz w Makowie; ks. Zenobiusz Mosakowski, wikariusz w Ciechanowie; ks. Romuald Jaworski, wikariusz w Sierpcu.¹⁵

Wykaz wszystkich zespołów o charakterze ogólnodiecezjalnym, które wspomagając biskupa diecezjalnego w jego pracy administracyjnej i duszpasterskiej, dają swój wkład dla dobra Kościoła Płockiego, znajduje się w roczniku diecezjalnym z 1978 r.¹⁶

¹¹ Okólnik Kurii 9/68, s. 56.

¹² Diecezja Płocka, struktura personalno-administracyjna (stan z dnia 1 października 1977 r.), Płock 1978, s. 42—43.

¹³ Okólnik Kurii 9/68, s. 58—60.

¹⁴ Okólnik Kurii 1/67, s. 13—14.

¹⁵ Okólnik Kurii 9/68, s. 57.

¹⁶ Diecezja Płocka, Płock 1978, s. 32—42.

3. PODZIAŁ DIECEZJI NA DEKANATY I PARAFIE

Zasadniczą strukturę administracyjną diecezji stanowią dekanaty i parafie. W katalogu z 1958 r. znajdujemy w Diecezji Płockiej 17 dekanatów: ciechanowski, dobrzyński, gąbiński, gostyniński, makowski, mławski, nasielski, płocki, płoński, przasnyski, pułtuski, raciański, rypiński, sierpecki, wyszkowski, wyszogrodzki i żuromiński.¹⁷ Niektóre dekanaty były zbyt duże i dlatego mniej operatywne. Liczba parafii w poszczególnych dekanatach przedstawiała się następująco: ciechanowski — 15, dobrzyński — 7, gąbiński — 10, gostyniński — 7, makowski — 15, mławski — 16, nasielski — 10, płocki — 20, płoński — 16, przasnyski — 20, pułtuski 12, raciański — 14, rypiński — 16, sierpecki — 16, wyszkowski — 9, wyszogrodzki — 15, żuromiński — 12. Razem 228 parafii.¹⁸ Rocznik diecezjalny z 1966 r. podaje już 24 dekanaty i 230 parafie. Liczba parafii w poszczególnych dekanatach jest już bardziej wyrównana i wygląda następująco: płocki — 10, bielski — 10, bodzanowski — 12, chorzelski — 9, ciechanowski — 13, dobrzyński nad Drwęcą — 7, dobrzyński nad Wisłą — 11, gąbiński — 9, gostyniński — 7, makowski — 10, mławski — 12, modliński — 6, nasielski — 9, płoński — 11, przasnyski — 12, pułtuski — 11, raciański — 8, rózański — 7, rypiński — 9, sierpecki — 11, strzegowski — 9, wyszkowski — 8, wyszogrodzki — 9, żuromiński — 10.¹⁹

W następnych latach liczba dekanatów pozostaje bez zmian. Natomiast liczba parafii ciągle wzrasta. Oto wykaz nowych parafii i lista, w których zostały utworzone: parafia katedralna w Płocku — 1965, parafia św. Jana Chrzciciela w Płocku — 1973, parafia Błogosławionego Maksymiliana w Płocku — 1975, parafia św. Tekli w Ciechanowie — 1977, Gąsocin — 1971, Obory — 1971, Ostrowite — 1976, Troszyn — 1974, Wojnowka — 1978, Rostkowo — 1967, parafia Św. Krzyża w Pułtusku — 1977, Sokołowo — 1974, Zebry Perosy — 1978, Okalewo — 1973, Osuchowa — 1976, Rybienko — 1975, Smoszewo — 1975, Niechłonin — 1971.²⁰ Wszystkie wyżej wymienione parafie powstawały stopniowo w miarę narastania potrzeb duszpasterskich i możliwości administracyjno-prawnych. Dla takich ośrodków były wydawane specjalne instrukcje. Dla przykładu omówię treść instrukcji wydanej dla parafii Ciechanów i kościoła filialnego św. Tekli w Ciechanowie. Instrukcja wylicza ulice Ciechanowa i wioski, które mają tworzyć ośrodek. Wierni mieszkający na terytorium tego ośrodka mogą wypełniać wszystkie obowiązki religijne i otrzymywać posługi parafialne w kościele parafialnym w Ciechanowie lub w kościele należącym do ośrodka. Wikariusz wyznaczony w myśl kan. 476 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego do spełniania czynności duszpasterskich w kościołach filialnych jest wikariuszem współpracownikiem parafii Ciechanów z uprawnieniami i obowiązkami określonymi w Kodeksie Prawa Kanonicznego (kan. 476—477) i w Synodzie Diecezjalnym (s. 56—62, 155). Stąd wyznaczone mu obowiązki duszpasterskie oraz opiekę nad własnością i nieruchomościami kościelnymi spełnia w porozumieniu i w zależności od proboszcza parafii Ciechanów, który jest odpowiedzialny za całą

¹⁷ Katalog duchowieństwa i parafii Diecezji Płockiej 1958, s. 144.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Rocznik Diecezji Płockiej, Płock 1966, s. 270.

²⁰ Archiwum Kurii Diecezjalnej w Płocku: Akta poszczególnych parafii.

parafię. Pogrzeby zmarłych parafian ciechanowskich, pochodzących z terytorium objętego duszpasterstwem ośrodka pomocniczego, odprawia rektor kościoła filialnego, który jest wikariuszem parafii Ciechanów. Stosownie do 51 Statutu Synodu Diecezjalnego urządza on archiwum i prowadzi księgi metrykalne: ochrzczonych, zaślubionych i zmarłych, w dwóch egzemplarzach zgodnie z przepisami Episkopatu z 1947 r. p. 1. (Miesięcznik Pasterski Płocki, nr 12/1947, s. 349—355) oraz księgę bierzmowanych i dokonuje w nich adnotacji przewidzianych prawem. Po zakończeniu roku kalendarzowego sporządzony w tych księgach alfabetyczny spis nazwisk i imion rektor kościoła przesyła do kancelarii parafialnej w Ciechanowie. Podobnie duszpasterz kościoła filialnego prowadzi kościelną księgę rachunkową. Z racji pobierania opłat przy czynnościach duszpasterskich i ich rejestracji oraz zbierania ofiar na tacę kościół filialny oprócz świadczeń na rzecz Kurii stosownie do umowy pro rata parte uczestniczy również w zobowiązaniach podatkowych parafii farnej w Ciechanowie. Rektor kościoła filialnego będzie dbał o nauczanie religii i wizytował wydzieloną część parafii.²¹

W miarę rozwoju i ożywiania pracy duszpasterskiej i administracyjnej zaczęły wyłaniać się nowe potrzeby. I tak dnia 17 stycznia 1970 r. Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski uznał za celowe powołanie do życia dekanatów rejonowych.²² Na wstępie odnośnego dekretu czytamy: „Mając na uwadze w pierwszym rzędzie potrzeby duszpasterskie, a także administracyjne, pewne analogie historyczne oraz przykłady aktualne w kraju i za granicą, wysłuchawszy przychylniej dla sprawy opinii Rady Prezbiterów dn. 18 grudnia 1969 roku, powołując do życia sześć dekanatów rejonowych od 1 lutego 1970 roku”. Dekanaty te zostały utworzone w Płocku, Ciechanowie, Płońsku, Pułtusk, Rypinie i Sierpcu. Dekanat rejonowy płocki obejmuje dekanaty: płocki, gąbiński, gostyniński, bodzanowski i dobrzyński nad Wisłą. Dekanat rejonowy ciechanowski — dekanaty: ciechanowski, mławski, przasnyski i choźdzelski. Dekanat rejonowy płoński — dekanaty: płoński, modliński, nasielski i wyszogrodzki. Dekanat rejonowy pułtuski — dekanaty: pułtuski, makowski, różański i wyszkowski. Dekanat rejonowy rypiński — dekanaty: rypiński, dobrzyński nad Drwęcą i żuromiński. Dekanat rejonowy sierpecki — dekanaty: sierpecki, bielski, raciążski i strzegowski.

Dekanaty rejonowe mają przede wszystkim charakter duszpasterski. W ramach tych dekanatów prowadzą swoją działalność referenci rejonowi do spraw liturgicznych, trzeźwościowych, ministrantów, powołań kapłańskich, młodzieży, głuchoniemych, rodzin itp. Prace te mają być prowadzone zgodnie z zarządzeniami Władzy Diecezjalnej, w ścisłej łączności i zależności od Wydziału Duszpasterskiego Kurii. Referenci rejonowi działają pod kierunkiem dziekanów rejonowych i w oparciu o wszystkich dziekanów rejonu. Ksiądz dziekan rejonowy winien zapraszać na konferencje księży dziekanów swojego rejonu oraz księży wykonujących specjalne zadania duszpasterskie bądź administracyjne. Słuszne postulaty z takich konferencji zaleca się przedkładać Biskupowi Ordynariuszowi, Kurii Diecezjalnej lub odpowiednim Komisjom Diecezjalnym. Nadzór nad wykonywaniem uchwał takich konferencji sprawują księża dziekani. W dekanatach rejonowych odbywają się akcje o szerszym zasięgu terytorialnym, np. szkolenia liturgiczne, w razie potrzeby

²¹ Archiwum Kurii Diecezjalnej w Płocku: Akta parafii św. Tekli w Ciechanowie.

²² MPP 1—3(1970)50; Okólnik Kurii 2/70, s. 20—21.

wybory itp. W takich przypadkach przewodniczy dziekan rejonowy. Nie przewiduje się regularnych zebrań całego duchowieństwa dekanatu rejonowego.

Zachowuje się dotychczasową liczbę 24 dekanatów zwykłych z dziekanami i wicedziekanami, a w nich normalny tok prac, zebrań i konferencji. W szczególności nie zmienia się praca dekanalnego ojca duchownego i wizytatora nauki religii. Dziekan rejonowy nie posiada władzy w ścisłym znaczeniu nad dziekanami swojego rejonu.

Praktyka wykazuje, że podział diecezji na dekanaty rejonowe spełnia bardzo pożyteczną rolę. Dla przykładu warto przytoczyć, że jesienią 1972 r. we wszystkich dekanatach rejonowych odbyło się szkolenie księży w zakresie nowych obrzędów chrztu. W 1977 roku z racji roku poświęconego św. Stanisławowi Kostce we wszystkich dekanatach rejonowych odbyły się jubileuszowe uroczystości ku czci naszego Patrona, gromadzące liczne zastępy młodzieży. Inicjatywa urządzenia tych nabożeństw wyszła od Ordynariusza Diecezji Płockiej Biskupa dra Bogdana Sikorskiego, który we wszystkich rejonach odprawiał sumę pontyfikalną i przewodniczył modlitwom. Uroczystości te obudziły żywą wiarę i kult św. Stanisława wśród młodych katolików i zostały uwieńczone ogólnodiecezjalnym spotkaniem młodzieży w Rostkowie, miejscu urodzenia św. Stanisława.

4. ORGANIZACJA PRACY W DEKANATACH I PARAFIACH

Praca w dekanatach i parafiach przebiega według wypracowanych przez wieki zasad. Pojawiają się jednak nowe problemy i wymagania związane ze współczesnymi warunkami życia. Ogólnie trzeba stwierdzić, że czasy obecne wymagają większej gorliwości duszpasterskiej i bardziej sprężystej organizacji w działaniu. O ile dawniej dziekan był w stanie sam pokierować pracą na swoim terenie, o tyle obecnie istnieje potrzeba wielu referentów do różnych dziedzin duszpasterstwa specjalistycznego. Dawniej życie było dość ściśle unormowane, a te same przepisy i zwyczaje wystarczały na długie lata. To sprzyjało i stronie duchowej życia księży, i karność, a także pracy duszpasterskiej. Obecnie potrzeba większej kontroli i ciągłego podsuwania motywów oraz ukazywania potrzeb.

W związku z powyższym Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski dnia 31 maja 1965 r. wydał dekret o wizytacjach dziekańskich. We wstępie Biskup zaznacza, że dekret ten wydaje w trosce o całokształt życia religijnego w Diecezji Płockiej, o pracę księży oraz ich karność i życie moralne, a także o stan religijno-moralny wiernych. W części dyspozycyjnej dekretu znajdujemy normy, które zostaną przedstawione niżej. Księża dziekani wizytują raz w roku każdą parafię w sprawach duchowych i doczesnych. Wizytacja powinna obejmować wszystkie sprawy duszpasterskie, katechetyczne, administracyjne, budowlane, konserwatorskie i dyscyplinę duchowieństwa. Szczegółowe protokoły z każdej wizytowanej parafii oraz oddzielnie opinię o każdym kapłanie łącznie z relacją ustną składają dziekani Ordynariuszowi raz w roku. Jeden odpis protokołu przekazuje dziekan do archiwum parafialnego, a drugi do archiwum dziekańskiego. Protokoły powinny uwzględniać stan realizacji po-

stanowień dekretu wizytacji biskupiej. W wypadku choroby księdza dziekana lub jakiegokolwiek przeszkody wizytacji dokonuje ksiądz wicedziekan, który niezależnie od tego obowiązany jest do złożenia w każdym roku wizyty Ordynariuszowi z racji sprawowanego urzędu.²³

Z powyższymi sprawami łączy się problem wystawiania opinii. W tej kwestii Biskup Płocki dr Bogdan Sikorski dekretem z maja 1965 r. wydał następujące przepisy: 1. Wizytator parafii dziekańskich wystawia na osobnej karcie opinię o rządcy parafii wizytowanej i wręcza ją Ordynariuszowi razem z protokołem wizytacyjnym. 2. Księża dziekani do protokółów wizytacji dziekańskich dołączają na osobnych kartach opinię o wszystkich kapłanach mieszkających w parafii wizytowanej i wręczają te dokumenty Ordynariuszowi. 3. Jeśli parafię opuszcza proboszcz, wówczas pisemną opinię o nim i ocenę pracy przekazuje Ordynariuszowi, Wikariuszowi Generalnemu lub Kanclerzowi Kurii ksiądz dziekan. Jeśli parafię opuszcza wikariusz, opinię wystawia proboszcz dotychczasowej placówki. 4. Na prośbę kapłana, który zgłosił się na egzamin proboszczowski, opinię o nim ksiądz dziekan przekazuje Wikariuszowi Generalnemu lub Kanclerzowi Kurii.²⁴

Zgodnie z postanowieniem Ordynariusza i religijnymi potrzebami młodzieży wielką rolę odgrywa dekanalny wizytator nauki religii. Ma on w każdym roku wizytować wszystkie punkty katechetyczne i składać sprawozdanie Władzy Diecezjalnej.

W każdym dekanacie jest również dekanalny ojciec duchowny, do którego obowiązków należy głoszenie konferencji ascetycznych i troska o odpowiedni poziom życia religijnego księży. Ojcowie duchowni z racji swego stanowiska składają tylko krótką relację na piśmie z przebiegu pracy w dekanacie za dany rok. Nie mają natomiast obowiązku przedstawiać relacji ustnych. Zapewne chodzi tu o zagwarantowanie tajemnicy dotyczącej życia wewnętrznego nawet pozasakramentalnego. W takim przypadku wystarczy krótka relacja na piśmie dotycząca spraw tylko zewnętrzno-organizacyjnych, które nie są objęte tajemnicą i powinny podlegać kontroli władz kościelnych.²⁵

W każdym roku Biskup Ordynariusz lub na jego polecenie Kuria Diecezjalna przypomina o obowiązku odbywania wyżej wymienionych wizytacji na terenie dekanatu i składania sprawozdań. Przypomnienia te zamieszczane są w Okólniku Kurii Diecezjalnej Płockiej.

Chyba wiele dobra przysporzył diecezji dekret Biskupa Sikorskiego z czerwca 1965 r. o podziale pracy między proboszczem i wikariuszami. Jako naczelną zasadę stawia Biskup myśl, że rządcą parafii jest proboszcz, którego najważniejszym obowiązkiem jest ofiarna praca duszpasterska na wszystkich odcinkach. Wikariusz lub wikariusze służą mu pomocą, ale nie zwalniają go z obowiązków. Dekret uwzględnia dwie sytuacje: parafie z jednym wikariuszem i z kilkoma. W parafii z jednym wikariuszem proboszcz i wikariusz wykonują solidarnie — jeśli możliwe w równym stopniu — obowiązki w zakresie zaopatrywania chorych, asystowania przy zawieraniu małżeństw, grzebania zmarłych, administrowania chrztu, głoszenia kazań, pracy w biurze parafialnym, słuchania spowiedzi i wizytowania wiernych w czasie kolędy. Jeśli chodzi o nauczanie religii, ma być zachowana proporcja 1:2. Jednak należy dążyć do tego, aby wikariusz nie miał więcej niż 30 godzin tygod-

²³ Okólnik Kurii 3/65, s. 23.

²⁴ Okólnik Kurii 2/65, s. 15—16.

²⁵ Okólnik Kurii 4/67, s. 43.

niowo. Gdyby proboszcz nie mógł wykonywać wyżej wymienionych obowiązków, winien to przedłożyć osobiście Ordynariuszowi. W parafii z kilku wikariuszami proboszcz na równi z wikariuszami powinien głosić kazania, spowiadać i kołędować. Niektóre funkcje, np. udzielanie chrztu, błogosławienie małżeństw, odprawianie pogrzebów i zaopatrywanie chorych w zasadzie spełniają wikariusze. Jednak proboszcz obowiązany jest, przynajmniej od czasu do czasu, te obowiązki wypełniać. Szczególnej opiece większych parafii powierza się biuro parafialne. Proboszcz nie jest całkowicie zwolniony z nauczania religii, ale powinien katechizować przynajmniej kilka godzin tygodniowo. Gdyby proboszcz parafii z kilkoma wikariuszami nie był w stanie wykonywać wyżej wymienionych obowiązków, powinien osobiście przedłożyć to Ordynariuszowi.

Proboszcz jest przełożonym i wychowawcą wikariusza. Dlatego winien nim kierować, wychowywać go, dawać mu dobry przykład, okazywać mu ojcowską miłość i troskliwość. Nikt z domowników proboszcza nie ma prawa rozkazywać wikariuszowi, czynić mu uwag, lub w jakiegokolwiek formie go ograniczać. Z kolei wikariusze są zobowiązani do kanonicznego posłuszeństwa wobec proboszczów, winni im okazywać szacunek i miłość, pamiętać o współodpowiedzialności za parafię i nie przekraczać swoich kompetencji. Wikariusze nie powinni pozostawać w serdecznych stosunkach z ludźmi będącymi w opozycji wobec proboszcza i stawiać wygórowanych żądań w dziedzinie mieszkania i wyżywienia. Księża dziekani w czasie corocznej wizytacji mają szczegółowo pytać o podział pracy pomiędzy proboszczem i wikariuszami i zdawać pisemne sprawozdania Ordynariuszowi.²⁶

Powyższe zagadnienia stanowią przykłady troski Biskupa Płockiego dra Bogdana Sikorskiego o rozwój Kościoła na terenie Diecezji Płockiej w zakresie administracyjno-prawnym, którego celem jest duszpasterstwo. Nie są to oczywiście wszystkie sprawy z tej dziedziny, gdyż przekroczyłyby one ramy niniejszego artykułu. Przedstawione problemy stanowią jednak obraz prób i wysiłków Biskupa oraz główne linie jego pracy. Nawet zarys działalności administracyjno-prawnej Biskupa dra Bogdana Sikorskiego świadczy o ogromie jego pracy i poświęcenia dla dobra Diecezji Płockiej.

²⁶ Okólnik Kurii 3/65, s. 24—25.